

Kreativitet som ventil i fiktivt rike

Under en sommarvecka samlas ett drygt hundratal danskar på en öde ö för att fortsätta en evighetslek som påbörjades 1944. Vi har besökt den surrealistiska skenstaten Elleore.

TEXT JOHAN JOELSSON FOTO JONATAN JACOBSON

» Barnen som deltar under Elleveckan varvar skolgång med lek.

juni 1944, samtidigt som de allierade landsteg i Normandie, klev en grupp radikala lärarstudenter i land på den obebodda ön Elleore i Roskildefjorden. De arbetade ideellt på Fred Barfods skola i Köpenhamn, där de undervisade pojkar från mindre bemedlade arbetarhem kostnadsfritt. Lärarstudenterna, som träffats på skolan och snabbt blivit vänner, delade en fäbless för studentikosa upptåg och bisarr humor. För att sprida skolans ideologi hade de bildat ett sällskap som de kallade *Societas Findani* – efter det katolska helgonet Saint Fintan of Doon som också undervisade gratis när det begav sig på 500-talet.

De nio medlemmarna, med Hans Neerbek i spetsen, började leta efter en bit mark i Sverige eller Danmark för att utropa en ”findanisk nation” där de kunde undervisa unga på ett årligt sommarläger. Högst upp på önskelistan stod en egen ö. Efter att ha rott omkring på måfå i Roskildefjorden fick de syn på obebodda Elleore.

De blev nyfikna och gick i land. De behövde inte promenera runt länge innan de insåg att ön var perfekt för ändamålet. Prosten som ägde Elleore hade ingen användning för ön och uppskattade lärarnas visionära idé.

DEN 27 AUGUSTI 1944 BLEV STUDENTERNA, SOM börjat kalla sig *De odödligas råd*, rättmätiga ägare till ön som de utropade till kungariket Elleore. Under en vecka varje sommar, den så kallade Elleveckan, tog de med sig ett tiotal elever från Frederik Barfods skola till ön för friluftsliv och undervisning. Men på schemat fanns inga traditionella skolämnen. Istället uppmuntrades barnen – genom lekar, rollspel och allsköns upptåg – att tänka fritt, stort och kreativt. Alla platser på Elleore laddades med

en historia och gavs egna namn. En barack fick bli huvudstad och döptes till Maglelille. Alla vikar och stränder namngavs. Kartor ritades. En flagga skapades och lärarna började skissa på hur Elleores sedlar och mynt skulle se ut. En kung och en drottning utsågs, varpå ett kabinet bestående av olika ministrar bildades. Man skulle kunna tro att det fiktiva lilleputtkungariket i Roskildefjorden skulle dö ut i takt med att grundarna tacklade av. Men mikronationen har aldrig varit så livskraftig som nu.

En strålande sensommarförmiddag anländer vi med båt till öns södra strand och ser ett hav av tält och ett myller av barn, ungdomar och vuxna. Mitt på ön vajar Elleores röda flagga med ett snedställt vitt kors, en mild parodi på Dannebrog. Årets Elleveckan har slagit besöksrekord. Hela 130 medborgare har vallfärdat till mikronationen för att umgås, samtala, idrotta, fira konungens födelsedag och studera den elliska historien, berättar Elleores kulturminister Claus de la Porte, som i det civila livet arbetar med pr och marknadsföring för den danska filmindustrin. Han är klädd i basker, boots, pilotglasögon och en svart skjorta som bågnar av medaljer och utmärkelser som han tilldelats för sina insatser för Elleore. Med sammanbiten min börjar han gå igenom våra väskor för att se om vi har försökt smugla några illegala föremål till ön. Det är varken narkotika, invasiva växtarter eller sprängmedel han letar efter. Claus de la Porte ska säkerställa att vi inte smugglat sardiner eller Robinson Kruse-böcker till ön – något som är förbjudet enligt ellisk lag. Detta eftersom sardiner ”hör hemma i havet” och Daniel Defoes klassiska roman ”ger en förvrängd bild av livet på en ö”. När vi fått passera tullen ställer vi om våra klockor till ellisk standardtid, det vill säga

› Kulturministern Claus de la Porte, till höger, skakar hand med sin barndomsvän, den nuvarande kungen Leo III.

» Ön Elleore är ett fågelreservat, därför är den obebyggd 51 veckor om året.

» **Det är som en fantasivärld, som alla tar mycket seriöst. Invånarna i Elleore har mycket överskottsenergi som de lägger på det här. Och ingen gör någonting halvhjärtat. «**

12 minuter efter dansk tid. På avstånd hörs rop och upphetsade röster. Bredvid ett stort tält – som under Elleveckan fungerar som Elleores skola, rådhus och matsal – ligger en temporär idrottsplats. Vid vårt besök går den årliga ellympiaden av stapeln. I den tävlar barn, ungdomar och vuxna i en rad fiktiva idrotter som uppfanns av lärarstudenterna på 1940-talet. Under vår visit går tävlingarna i nationalsporten cricket av stapeln, en svårbegriplig version av volleyboll där en tung medicinboll kastas över ett nät.

» **Kirsten Gjæraa.**

I VIMLET VID IDROTTSPLATSEN VÄXLAR JAG några ord med Elleores handelsminister Kirsten Gjæraa, som i det civila livet arbetar som läkare på Rikshospitalet i Köpenhamn. Hon beskriver riket som en plats där hon får möjlighet att leva ut mer lekfulla sidor av sin personlighet tillsammans med goda vänner. I sitt jobb som läkare är kreativitet inte en egenskap som hon får användning av speciellt ofta. Därför känner hon sig alltid upprymd och uppfylld när hon kommer tillbaka till sitt civila liv i Köpenhamn efter att under en vecka ha sytt, målat och skapat.

– Det är som en fantasivärld, som alla tar mycket seriöst. Invånarna i Elleore har mycket överskottsenergi som de lägger på det här. Och ingen gör någonting halvhjärtat, säger hon.

Hon får medhåll av Elleores premiär- och sjöfartsminister Charlotte Moltke som har suttit i Elleores kabinett sedan 2008 och har innehaft premiärministerposten sedan 2012:

› Medaljer och uniformer är några exempel på populära attribut bland Elleores invånare.

› Erik Swiatek kan det mesta om Elleores historia.

– Jag var här första gången som tolvåring. När jag gick i land möttes jag av ett myller av märkliga, fantastiska och vackra ting. Det året hade vi karneval och alla var utklädda. De flesta skulle ta något de har hemma i garderoben, men inte här. Det är härligt att vara i ett sammanhang där spontan kreativitet uppmuntras, säger Charlotte Moltke.

KREATIVITETEN STOD ÄVEN HÖGT I KURS HOS lärarstudenterna som grundade Elleore. Det dröjde inte många år innan de laddat platsen med en egen, fiktiv mytologi. Erik Swiatek, som varit medborgare i Elleore sedan 1981, är expert på nationens svindlande ”historia”. Den sträcker sig tillbaka till 500-talets Irland, där Saint Fintan of Doon grundade Clonenagh-klostret. Verksamheten i klostret levde vidare fram till på 900-talet, då den romerska kyrkans män började trakassera munkarna. Enligt Swiatek flydde dessa först till den grönländska ön Amitsoq, men eftersom vintrarna var obarmhärtiga valde de att söka sig mot sydligare breddgrader. Efter att ha drivit omkring efter en storm nådde de till slut Roskildefjorden och Elleore den 17 februari 944. Enligt den elliska historieskrivningen slog de sig ner på ön och verkade där i 600 år fram till reformationen, då de irländska munkättlingarna utplånades av den danska kyrkan.

– Folk har ställt sig tvivlande till att ett så litet samfund kan ha en så rik historia. Men när de fått höra den långa versionen så brukar de bli övertygade. Om det för att de blir trötta eller

› Behovet av ritualer i det postmoderna Danmark verkar vara stort. De vi pratar med tror att Elleore kommer att leva vidare i många decennier.

överbevisade är svårt att säga, säger Erik Swiatek och ler.

Vi promenerar tillbaka förbi tältlägret där invånarna sover under Elleveckans åtta dagar. En sak som slår oss är att många bär tröjor med lejontryck. Många av barnen baxar på gosedjur i form av lejon. Lejonet finns även representerat i konungens namn, Leo III, och i det elliska statsvapnet. Att lejonet har en central del i den elliska mytologin har sina skäl. 1907 bestämde sig producenten Ole Olsen för att spela in Lejonjakten – en stumfilm om två storviltsjägare. Närbilder på vilda djur kunde tas i smyg på en djurpark i Köpenhamn. Men filmens clou, de dramatiska scenerna då jägarna möter och skjuter två lejon, krävde lite högre insatser. Från ett zoo i Hamburg fick Olsen köpa två ålderstigna hanlejon som fraktades med båt till Roskilde. För att minimera riskerna att lejonerna skulle slita sig under inspelningen hade Olsen bestämt sig för att spela in jaktscenerna på Elleore. När den danska djurskyddsföreningen fick höra talas om filmplanerna skickades en protest till den danske justitieministern, som slog fast att inspelningen skulle stoppas. Men Olsen, som investerat mycket tid och pengar i projektet, valde att spela in scenerna i lönnod. Materialet smugglades sedan till Sverige, där filmen klippades och hade premiär 1907. På grund av kontroverserna blev den en omedelbar succé. När lärarstudenterna i samband med sitt förvärv av Elleore fick höra talas om filmen var de inte sena att låta lejonet ta plats i den elliska mytologin.

– **IDAG BETRAKTAR VI LEJONET SOM EN SORTS nationalklenod.** Angående djurmisshandel måste man se filmen i sin kontext. Att betrakta en drygt 100 år gammal film med dagens glasögon håller inte, säger Erik Swiatek.

Som utomstående är det svårt att avkoda Elleore. Associationer som dyker upp i mitt huvud under dagen är ordenssällskap, scout rörelse, studentspex, lajv och absurdistisk teater à la Eugène Ionesco och Alfred Jarry. Erik Swiatek menar att jag inte är helt fel ute när jag associerar till levande rollspel. Men till skillnad från

► Ole Stjernø uppskattar det enkla livet på Elleore. "Här är det inga som sitter och stirrar på sina mobiltelefoner i sociala sammanhang".

» **Många av våra medborgare har förnuftiga positioner i det danska civilsamhället, men när vi kommer ut hit så slappnar vi av. Här får vi lov att leka, vilket är en sorts ventil. «**

lajv, som inte kom till Norden förrän i början av 1980-talet, är Elleore betydligt äldre. Dessutom agerar deltagarna som sig själva. Riket i Roskildefjorden har dessutom ett mer formbart narrativ, till skillnad från exempelvis medeltids- eller vikingalajv.

– Elleore är en lek där vi aktivt bygger vidare på den här historieskrivningen. Det är som om vi fått en ram som vi kan fortsätta fylla med innehåll. Genom att beskriva ett område som inte tidigare har beskrivits blir vår berättelse till slut plausibel, säger Erik Swiatek.

PLÖTSLIGT LJUDER EN HORNSTÖT. Aktiviteterna avstannar och Elleores invånare skyndar till Kungens gammeltorg – en öppen gräsyta nära hamnen. Vägen upp från hamnen dekorerar med små elliska flaggor. På håll ser vi kungen och drottningen närma sig. Applåderna och jublet finner inga gränser. Kungen, för dagen iklädd vit festuniform, tackar för applåderna och håller ett tal där han lovordar riket, dess kabinett och invånare. Sedan är det dags för honom att dela ut årets förtjänsttecken och medaljer till alla medborgare som under året utmärkt sig genom insatser för riket. Efter ceremonin får vi en pratstund med kungaparet i deras förtält där de dukat upp champagne och salta pinnar.

– Många av våra medborgare har förnuftiga positioner i det danska civilsamhället, men när vi kommer ut hit så slappnar vi av. Här får vi lov att leka, vilket är en sorts ventil, säger Leo III, eller Peder Jon Andersen som han heter i det civila livet.

Han får medhåll av drottning Carina, eller Karin Andersen som hon egentligen heter:

– Elleore kryper in under huden och blir en del av ens personlighet. Jag har visat mina barn att det är möjligt att bygga upp någonting stort från

ingenting. Elleore är en sorts meningsfull socialisering i mikroformat som jag är mycket stolt över att ha förmedlat vidare, säger hon.

Hornet ljuder på nytt. Middagen är serverad. Vi tränger ihop oss runt ett bord i tältet och hugger in på sallad, grillade grönsaker, vildsvin och pilbågsskjuten hjort. Kulturministern Claus de la Porte har planerat middagen och ser lättad ut när de 150 personerna börjar äta. Under middagen hålls tal. Det sjungs även sånger ur Elleores rika sångskatt och dansas en slags bordsdans där alla håller varandras händer. För en utomstående är det inte helt lätt att följa med i de sjufaldiga hurraropen till kungens ära, och den interna radioföljetongen som spelas efter middagen.

– Det finns ett gammalt danskt ordspråk som lyder: humor utan seriositet fungerar inte, men det gör inte seriositet utan humor heller. Vi existerar i ett slags gränsland som utomstående har svårt att förstå, säger Claus de la Porte.

Från öster driver mörka molnsjok in över Roskildefjorden. På Elleores västra strand är himlen fortfarande klar. Där har ett femtiotal personer samlats för att njuta av den färgsprakande synen när det orangea klotet sjunker ner i havet. Vi packar ihop våra ägodelar för att lämna det surrealistiska kungariket. Medlemmarna i *De odödligas råd* som grundade Elleore 1944 har alla lämnat jordelivet. Men deras mikronation lever kvar och vårdas av nya generationer sympatisörer. Innan vi tar plats i båten som ska ta oss tillbaka till fastlandet ber jag Claus de la Porte beskriva känslan när han lämnar ön efter en Ellevecka.

– När jag kommer hem och packar upp mitt bagage drabbas jag alltid av en enorm tomhet. Elleore är inte en plats, det är ett tillstånd, säger han. ◀